

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY VA O'RTA MAXSUS TA'LIM
VAZIRLIGI**

QARSHI MUHANDISLIK-IQTISODIYOT INSTITUTUI

"TASDIQLAYMAN"
Qarshi muhandislik-iqtisodiyot
institutini rektori

O.SH.Bazarev

2022 yil

MAKROIQTISODIYOT

fanidan

FAN DASTURI

Bilim sohasi:	300 000	- Ijtimoiy fanlar, jurnalistika va axborot
Ta'lim sohasi:	310 000	- Ijtimoiy va xulq atvorga mansub fanlar
Ta'lim yo'nalishi:	60310100	- Iqtisodiyot (tarmoqlar va sohalar bo'yicha)

Qarshi – 2022

Fan/modul kodi MAKROE6	O'quv yili 2022-2023	Semestr 4	ECTS - Kreditlar 6	
Fan/modul turi Majburiy fan	Ta'lim tili O'zbek		Haftadagi dars soatlari 5	
1.	Fanning nomi	Auditoriya mashg'ulotlari (soat)	Mustaqil ta'lim (soat)	Jami yuklama (soat)
	Makroiqtisodiyot	76	104	180
2.	1. Fanning mazmuni Iqtisodiyotda tarkibiy islohotlar va iqtisodiyotni modernizatsiyalashni yanada chuqurlashtirish, uning ko'lamini kengaytirish bilan bog'liq masalalarning nazariy va amaliy tomonlarini o'rganishda "Makroiqtisodiyot" fani muhim ahamiyat kasb etadi. Ta'limning asosiy roli o'quvchilarni jamiyatda muvaffaqiyat qozonish uchun zarur va kerak bo'ladigan sifatli ta'lim berish hisoblansa, Makroiqtisodiyot fani hozirgi yoshlarning rivojlanishi uchun zarur ehtiyojdir. Fanni o'qitishdan maqsad - talabalarda Makroiqtisodiyot nazariyasi va davlatning makroiqtisodiy siyosati to'g'risida bir tizimga solingan bilim va ko'nikmalarni shakllantirishdan iborat. Fanning vazifalari - makroiqtisodiy kategoriyalar, makroiqtisodiy muammolarning namoyon bo'lishi shakllari va sabablari, iqtisodiy jarayonlarni makroiqtisodiy modellar vositasida tahlil etish, makroiqtisodiy barqarorlikni ta'minlashni klassik va neoklassik nazariyalari, fiskal va monetar siyosat instrumentlarini tartibga solishda multiplikatorlar samarasi, ochiq iqtisodiyot sharoitida makroiqtisodiy siyosat yuritish xususiyatlari to'g'risida ilmiy tasavvurlarni shakllantirish hamda makroiqtisodiy ko'rsatkichlarni hisoblash, makroiqtisodiy kontsepsiya va modellardan foydalangan holda iqtisodiy o'sishga erishishni, mamlakat to'lov balansini mo'tadillashtirish usullarini o'rgatishdan iborat. Fanning asosiy vazifalari quyidagilarni o'z ichiga oladi: - makroiqtisodiy atamalar, kontsepsiya va nazariyalarini bilish va tushunishni o'rgatish; - makroiqtisodiy ma'lumotlarni qayta ishlash jarayonida asosiy iqtisodiy ko'rsatkichlardan foydalana olishni o'rgatish; - makroiqtisodiy siyosatning ijobiy va salbiy oqibatlarini baholay olishni; - makroiqtisodiy tadqiqot olib borishda iqtisodiy kontseptsiyalarni qo'llay olishni o'rgatish. II. Asosiy nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari)			

II.1. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:

1-mavzu: "Makroiqtisodiyot"ga kirish

"Makroiqtisodiyot"ning shakllanish tarixi, predmeti va ob'ekti. Dastlabki makroiqtisodiy tahlil elementlari. "Kene jadvali". Iqtisodiyotga davlat aralashuvining zarurligi. Kene nazariyasining mohiyati. Makroiqtisodiyot fanining shakllanishi.

Asosiy makroiqtisodiy muammolar. Uy xo'jaliklari, firmalar, davlat va tashqi dunyo makroiqtisodiyot sub'ektlari sifatida. Makroiqtisodiyotning iqtisodiyot sohasidagi boshqa fanlar bilan aloqadorligi. Makroiqtisodiyot va mikroiqtisodiyot. Makroiqtisodiyot fanining tadqiqot usullari. Agregatlashning afzalliklari va kamchiliklari. Makroiqtisodiy modellar. Yopiq va ochiq iqtisodiyot. Endogen va egzogen o'zgaruvchilar. Doiraviy aylanish modeli. "Daromadlar-xarajatlar" va "resurslar-mahsulotlar" oqimi. Qarama-qarshi oqimlar o'rtasidagi tenglikning buzilishi sabablari. Makroiqtisodiyot sub'ektlarining o'zaro aloqalari, maqsad va funksiyalari. "Oqimdan chetga chiqish" va "chetdan oqimga qo'shilish"lar. Makroiqtisodiy siyosat ko'rinishlari.

2-mavzu. Asosiy makroiqtisodiy ko'rsatkichlar

Milliy iqtisodiyotni tahlil qilishda qo'llaniladigan ko'rsatkichlar tizimi. Milliy hisoblar tizimining asosiy makroiqtisodiy ko'rsatkichi sifatida Yalpi ichki mahsulot (YalM) ko'rsatkichining mohiyati. Iqtisodiy hudud. Rezident. Oraliq hamda yakuniy tovarlar va xizmatlar. Bozor baholari. YalMni hisoblashning ishlab chiqarish usuli. Qo'shilgan qiymat, bir qiymatni ikki bor hisobga olishni istisno etish. YalMni xarajatlar bo'yicha hisoblash. Shaxsiy iste'mol xarajatlari. Yalpi investitsiyalar. Tovarlarni va xizmatlarning davlat xaridi. Sof eksport. O'zbekiston Respublikasida YalMning ishlab chiqarish hamda yakuniy iste'molga ko'ra tarkibi. YalMni daromadlar bo'yicha hisoblash. Boshlang'ich daromadlarning taqsimlanishi va qayta taqsimlanishi. Yalpi milliy daromad. Sof ichki mahsulot. Sof milliy daromad. Shaxsiy daromad. Shaxsiy tasarrufdagi daromad. Iste'mol. Jamg'arish. Yalpi milliy tasarrufdagi daromad. Asosiy makroiqtisodiy ayniyatlar. Daromadlar va xarajatlar tengligi. Investitsiyalar va jamg'armalar tengligi. Xususiy, davlat va tashqi dunyo jamg'armalari. Nominal va real YalM. Baholar indekslari. YalM deflyatori (Paashe indeksi). Iste'mol narxlar indeksi (INI). Fisher indeksi. YalMni hisoblash usullarini takomillashtirish zarurligi va yo'nalishlari.

3-mavzu. Iqtisodiy tebranishlar. Ishsizlik

Iqtisodiy davrlarning mohiyati. Iqtisodiy tebranishlarning sabablari: Ilmiy texnika taraqqiyoti. Siyosiy hodisalar. Jahon bozorida energoresurslar narxlarining o'zgarishi. Tabiat hodisalar. Talab va taklif o'rtasidagi nisbat. Yalpi xarajatlardagi o'zgarishlar. Iqtisodiy davrlarning bosqichlari va ularning tavsifi. Iqtisodiy tebranishlarning turli tarmoqlarga ta'siri. Iqtisodiy tebranishlarning hozirgi kundagi xususiyatlari. Moliyaviy-iqtisodiy inqirozlar. Iqtisodiy tebranishlarga bozorlardagi monopol tuzilmalar, davlatning tartibga soluvchilik roli, ilmiy texnika taraqqiyoti va ishlab chiqarishning baynalmillashuvi ta'siri.

Ishsizlik tushunchasi. Ish bilan bandlar va ishsizlar. Ishsizlikning neoklassik va keynscha konsepsiyalari. A.Piguning neoklassik konsepsiyasi. Real ish haqi, ishchi kuchi taklifi va unga talab. Ishsizlikning keynscha konsepsiyasi. Majburiy ishsizlik. Bandlik multiplikatori. Ishsizlik turlari va ish bilan to'la bandlik. Ishsizlikning haqiqiy va tabiiy darajasi. Potensial va haqiqiy YalM. Ishsizlikning iqtisodiy oqibatlari. Oukon konuni. Ishsizlikning ijtimoiy oqibatlari. O'zbekiston Respublikasida yangi ish o'rinlar yaratish va aholining ish bilan bandligini ta'minlash siyosatining xususiyatlari va yo'nalishlari.

4-mavzu. Inflyatsiya va inflyatsiyaga qarshi siyosat

Inflyatsiya: mohiyati, hisoblanishi va turlari. Inflyatsiya darajasi. Inflyatsiyani miqdoran o'lchash. Narxlarning barqaror o'sishi sharoitida inflyatsiya darajasi. Inflyatsiyaning sabablari, pulning miqdoriy nazariyasi. Pul massasining ko'payishi. Pulning aylanish tezligi ortishi. Mahsulot ishlab chiqarish hajmlarining pasayishi. Iqtisodiyotdagi monopolizm darajasi. Davlat xarajatlari. Inflyatsion soliq. Inflyatsiyaning sur'atlariga ko'ra turlari. Talab inflyatsiyasi: mohiyati va modeli, Inflyatsion kutish. Inflyatsiyaning kritik nuqtasi. Xarajatlar inflyatsiyasi: mohiyati va modeli. Firmalar monopolizmi va kasaba uyushmalari monopolizmi. Xomashyo va energiya baholarining o'sishi. Talab va taklif inflyatsiyasining qo'shilishi modeli. Inflyatsion spiral. Ochiq va bosib turilgan inflyatsiya. Bozor mexanizmi deformatsiyasi. Baho signallarining buzilishi. Kutilgan va kutilmagan inflyatsiya. Inflyatsiya va foiz stavkalari. Fisher samarasi. Inflyatsiyaning ijtimoiy oqibatlari. Inflyatsiya va ishsizlik. Phillips egri chizig'i. Inflyatsiya sur'ati va ishsizlik darajasi o'rtasidagi optimal mutanosiblik. Inflyatsiyaga qarshi siyosatning mohiyati, vositalari. "Karaxt qilib davolash" va gradualizm. Adaptatsiya siyosati. Inflyatsiyaga qarshi siyosatning monetaristik yo'nalishi. Daromadlar va narxlarni tartibga solish siyosati. O'zbekiston Respublikasi iqtisodiyotidagi inflyatsiya jarayonlari va antiinflyatsiya siyosati xususiyatlari.

5-mavzu. Yalpi talab - Yalpi taklif modeli

Yalpi talab tushunchasi, AD egri chizig'i, Baho omillari, Foiz stavkasi samarasi. Boylik samarasi va import xaridlari samarasi. AD egri chizig'i traektoriyasi. Pulning miqdoriy nazariyasi. Baholar darajasi va yalpi talab o'rtasidagi teskari bog'liqlik. Bahodan boshqa omillarning yalpi talabga ta'siri. Iste'mol xarajatlardagi, investitsiya xarajatlardagi, davlat xarajatlardagi va sof eksportdagi o'zgarishlar. Yalpi taklif tushunchasi va egri chizig'i. Resurslar bahosining o'zgarishi. Unumdorlikning o'zgarishi. Soliqlarning o'zgarishi. Yalpi taklifdagi o'zgarishlar. Yalpi taklifning klassik modeli. Nominal kattaliklarning o'zgaruvchanligi. Real kattaliklarning qat'iyligi. AS egri chizig'ining vertikalig'i. AS egri chizig'ining ishlab chiqarish omillari va texnologiyalar ta'sirida siljishi. Yalpi taklifning keynscha modeli. Nominal kattaliklarning nisbatan qat'iyligi. Real kattaliklarning nisbatan o'zgaruvchanligi. Yalpi talab ta'sirida yalpi taklif egri chizig'idagi siljishlar. Baholarning muvozanatli darajasi. Ishlab chiqarishning muvozanatli hajmi. Umumiy muvozanat tushunchasi. Valrasning umumiy muvozanat tenglamasi. AD-AS modelida muvozanatning ta'minlanishi mexanizmi. Talab shoklari.

Taklif shoklari. Yalpi taklif o'zgarishining oqibatlari. Barqarorlashtirish siyosati. Pul taklifi va davlat xarajatlarning o'zgartirilishi.

6-mavzu. Iste'mol, jamg'arish va investitsiya

Yalpi talab komponentlari orasida iste'molning o'rnini. Iste'mol funksiyasining algebraik va grafik ko'rinishi. "Asosiy psixologik qonun". Avtonom iste'mol. Daromad (shaxsiy tasarrufdagi daromad) va iste'mol o'rtasidagi o'zaro bog'liqlik. Jamg'arish funksiyasi va grafigi. Foiz stavkasi va jamg'arish. Xususiy, davlat va tashqi dunyo jamg'armalari. Iste'molga (APC) va jamg'arishga o'rtacha moyillik (APS). Iste'molga (MPC) hamda jamg'arishga (MPS) chegaraviy moyillik. O'zbekiston Respublikasida iste'mol va jamg'arish jarayonlari xususiyatlari. Investitsiya tovarlariga talabning yalpi talabdagi o'rnini. Avtonom investitsiyalar. Foiz stavkasi. Kutilayotgan sof foyda normasi. Tobin koeffitsienti. Investitsiyalarga talab funksiyasi. Investitsiyalar dinamikasini belgilovchi boshqa omillar. Akselerator modeli. To'liq investitsiya funksiyasi. Investitsiyalashga chegaraviy moyillik. Investitsiyalarning beqarorligini belgilovchi omillar. O'zbekiston Respublikasi investitsiya siyosatining o'ziga xos xususiyatlari.

7-mavzu. Keynsning tovarlar va xizmatlar bozorida makroiqtisodiy muvozanat modeli

Klassik makroiqtisodiy muvozanat nazariyasi tanqidi. Keynsning makroiqtisodiy muvozanat nazariyasi. Bozor mexanizmi tomonidan yalpi talab va yalpi taklif muvozanati ta'minlanishining doimiy emasligi. "Investitsiya-jamg'arish" modeli. Investitsiyalash va jamg'arish rejalarining turlicha ekanligi. "Daromadlar - xarajatlar" modeli - Keyns xochi. Haqiqiy va rejalashtirilgan xarajatlar. Modeli tuzishdagi asosiy shartlar. Sof eksport funksiyasi. Importga chegaraviy moyillik. Modelda makroiqtisodiy muvozanatga erishish mexanizmi. Tovar moddiy zahiralarning rejalashtirilmagan o'zgarishlari. Haqiqiy investitsiyalar va rejalashtirilgan investitsiyalar tengligi. Zahiralarning o'zgarishi. Avtonom xarajatlar dinamikasi va uning ta'sirida muvozanatli YalM hajmining o'zgarishi. Multiplikator samarasi. Avtonom xarajatlarning multiplikatsiyasi mexanizmi. Iste'molga chegaraviy moyillik va multiplikatsiya samarasi. Multiplikator formulasi. Retssion va inflyatsion uzilish.

8-mavzu. Davlat byudjeti, soliqlar va davlat qarzi. Byudjet-soliq siyosati

Davlat byudjetining mohiyati, tarkibi va funksiyalari. Daromadlarni qayta taqsimlash. Iqtisodiyotni davlat tomonidan tartibga solish va rag'batlantirish. Fan-texnika taraqqiyotini rag'batlantirish. Ijtimoiy siyosatni moliyaviy ta'minlash. Pul mablag'larining markazlashgan fondlarini tashkil etish va foydalalanilishi ustidan nazorat. Davlat byudjeti daromadi. Davlat nobyudjet jamg'armalari. Konsolidatsiyalashgan byudjet. Soliqlar. Soliqlarning turlari, funksiyalari. Davlat byudjeti daromadlarining soliqlar turlari bo'yicha tarkibi. Soliq siyosati. Soliqqa tortish mezonlari. Adolatlilik. Samaradorlilik. To'lovga qodirlilik. Soliq yuki. Laffer egri chizig'i. Chegaraviy soliq stavkasi. Davlat byudjeti xarajatlari. Davlatning iqtisodiyotda ishtiroki darajasi. Vagner qonuni.

Ne'matlarni iste'mol qilish jarayonidagi tashqi samaralar. Ijobiy va salbiy samaralar. Byudjet taqchilligi. O'zbekiston Respublikasi davlat byudjetining daromadlari va xarajatlari tarkibi.

Byudjet-soliq (fiskal) siyosati: mohiyati, maqsadlari, vositalari. Rag'batlantiruvchi va cheklovchi fiskal siyosat. Yopiq va ochiq iqtisodiyotda davlat xarajatlari multiplikatori. Soliq multiplikatsiyasi mexanizmi. Soliq multiplikatori. Balanslashgan byudjet multiplikatori. Soliqlarni kamaytirilishi samarasi va davlat xarajatlari oshirilishi samarasi. Diskret fiskal siyosat. Davlat byudjeti taqchilligi va profitsiti. Nodiskret fiskal siyosat. Avtomatik barqarorlashtirgichlar. Progressiv soliq tizimi. Davlat transfertlari tizimi. Davriy taqchillik va davriy profitsit. Davlat byudjetining tarkibiy taqchilligi. Tarkibiy profitsit. Takchillikni moliyalash usullari. Taqchillikni monetlashtirish va Oliver-Tanzi samarasi. Davlat obligatsiyalarini chiqarish va siqib chiqish samarasi. O'zbekiston Respublikasi byudjet-soliq siyosatining o'ziga xos xususiyatlari.

9-mavzu. Pul bozorida muvozanat

Pul tushunchasi va funksiyalari. Pul agregatlari: M1, M2, M3, L, "kvazi pullar". Pulga talabga monetarcha yondoshuv. Fisher va Kembrij tenglamalari. Pulning aylanish tezligi. Baholar darajasi, real YaIM hajmi va pulga talab. Pulga bo'lgan real talab. "Pul mahlag"larining real zahirasi". Pulga talabning keynscha nazariyasi - likvidlikni afzal ko'rish nazariyasi. Bitimlar uchun, ehtiyohtorlik shartiga ko'ra va mulk sifatida pulga (spekulyativ) talab. Pulni saqlashning muqobil qiymati. Pulga spekulyativ talab va qimmatli qog'ozlar daromadliligi darajasi o'rtasidagi teskari bog'liqlik. Pulga talab funksiyasi. Pulga talab egri chizig'i grafigi. Fisher samarasi. Nominal foiz stavkasi va pulga talab. Pulga talabga portfelli yondoshuv. Aktivlar portfelining tarkibi, unda naqd pulning ulushi. Jam'arilgan boylik hajmi va pulga talab. Pul taklifi. Naqd pullar va depozitlar. Tijorat banklari tomonidan "pul massasining yaratilishi". Kredit multiplikatsiyasi. Depozitlarni majburiy zahiralar normasi. Majburiy va ortiqcha zahiralar. Bank multiplikatori. Pul taklifining qisqartirilgan modeli. Pullarning depozitlardan naqd pullarga oqib o'tishi, deponentlash koeffitsienti. Pul bazasi. Pul multiplikatori. Pul taklifining kengaytirilgan modeli. Markaziy Bank tomonidan pul taklifini nazorat qilish va tartibga solish vositalari. Baholar darajasi qayd qilingan va daromadlarning belgilangan darajasi sharoitida pul bozorida qisqa muddati muvozanat. Foiz stavkasi va pul massasining muvozanatli darajalari o'zgarishiga daromadlar darajasi va pul taklifi o'zgarishining ta'siri. Pulning likvidliligi egri chizig'i (LM)- Xansen modeli. Keynscha pul siyosatining mohiyati. Likvidlik tuzog'i. Likvidlik tuzog'i sharoitida pul siyosatining samarasizligi. Pul bozorida uzoq muddati muvozanat.

10-mavzu. Pul-kredit siyosati

Bank tizimining tarkibi. Markaziy bank va tijorat banklarining funksiyalari. Banklarning asosiy operatsiyalari va bozor iqtisodiyotidagi roli. Pul-kredit siyosatining mohiyati, pirovard maqsadlari va oraliq ma'lajlar. Majburiy zahira

normasi. Hisob stavkasi (qayta moliyalash stavkasi). Ochiq bozordagi operatsiyalar. Qayta sotib olish to'g'risida kelishuv (REPO). Qat'iy va yumshoq pul kredit siyosati. Pul kredit siyosatining ta'sirini ishlab chiqarish hajmiga yetkazish mexanizmi. Yetkazish mexanizmidagi buzilishlarning sabablari va oqibatlari. YaIMning o'sishi va pul-kredit siyosati. Pul-kredit siyosatining ko'zda tutilmagan salbiy samaralari. Pul-kredit va byudjet-soliq siyosatini muvofiqlashtirish muammolari, siqib chiqarish samarasi. O'zbekiston Respublikasida bank tizimi barqarorligini oshirish va pul-kredit siyosatini takomillashtirishning asosiy yo'nalishlari.

11-mavzu. IS-LM modelining shakllanishi va tadqiqi

Xiks-Xansen modelining mohiyati. Tovarlar va xizmatlar hamda pul bozorlaridagi muvozanatni umumlashtiruvchi model. Modelning tenglamalari va asosiy o'zgaruvchilari. Ekzogen va endogen o'zgaruvchilar. Empirik koeffitsentlar. Tovarlar va xizmatlar bozoridagi muvozanat. IS egri chizig'i. IS egri chizig'ining daromadlar o'qiga nisbatan yotiqiligi va tikligi. IS egri chizig'ining tenglamasi. IS egri chizig'ining surilishlarini belgilovchi omillar. Pul bozoridagi muvozanat. LM egri chizig'i. Egri chiziqning daromad o'qiga nisbatan yotiqiligi va tikligi. LM egri chizig'ining tenglamasi. LM egri chizig'ining gorizontal, ko'tarilib boruvchi va vertikal kesimlarida multiplikator samarasi. Daromadlar, pulga talab va foiz stavkasi. LM egri chizig'ining algebrik natijasi. LM egri chizig'i siljishlari. IS-LM modelidagi muvozanat. Tovar va pul bozoridagi muvozanat. Baholar darajasi pasayishi natijasida ikki bozor tizimida muvozanatning o'zgarishi. IS-LM modelida byudjet soliq siyosati. Davlat xarajatlari va soliq stavkalarining o'zgartirilishi. Siqib chiqarish samarasi va byudjet soliq siyosati samaradorligi. IS-LM modelida pul-kredit siyosati. Pul-kredit siyosatining samaradorligi. Likvidlik tuzog'i. Investitsiya tuzog'i. Baholar o'zgarishi sharoitida rag'batlantiruvchi fiskal va pul-kredit siyosati. Modelda qisqa muddatli va uzoq muddatli muvozanat.

12-mavzu. Iqtisodiy o'sish: umumiy tavsifi, neokeynscha va neoklassik modellari

Iqtisodiy o'sish tushunchasi, ahamiyati. Ishlab chiqarish imkoniyatlari egri chizig'i. Ishlab chiqarishning potensial hajmi dinamikasi. Iqtisodiy o'sishning o'lanishi, real YaIM va aholi jon boshiga to'g'ri keladigan real YaIM dinamikasi. Ekstensiv va intensiv iqtisodiy o'sish. Ekstensiv o'sishning resurs, texnologik va ekologik cheklovlari. Iqtisodiy o'sishning taklif, talab va taqsimot omillari. Ishlab chiqarishning moddiy-ashyoviy omillari. Mehnat unumdorligini oshiruvchi omillar. Iqtisodiy o'sish modellarining mohiyati va ahamiyati. Iqtisodiy o'sishning neokeynscha modellarining o'ziga xos xususiyatlari, kapital cheguraviy unumdorligining doimiyliigi, ishlab chiqarish omillarining substitut emasligi. Y.Domar modeli. Investitsiyalar - talab omili. Akselerator prinsipi. Investitsiyalar-taklif omili. Talab tenglamasi. Taklif tenglamasi. Kapital unumdorligi. Multiplikator. Talab va taklif muvozanati tenglamasi. R.Xarrod modeli. Ishlab chiqarish va investitsiya hajmlari o'rtasidagi bog'liqlik modeli. Haqiqiy, kafolatlangan va tabiiy o'sish sur'atlari. To'liq bandlik sharoitida barqaror o'sish formulasi. O'zbekiston Respublikasida iqtisodiy o'sish sur'atlari

va omillari.

Noklassiklar tomonidan iqtisodiy o'sishning keynscha nazariyasi tanqidi. Kapitalning chegaraviy unumdorligi va ishlab chiqarish omillari nisbatining o'zgarishi. Robert Solou modeli, modelda yalpi taklif funksiyasi. Kobb-Duglasning ishlab chiqarish funksiyasi. Mehnat va kapital hajmlari hamda unumdorligi. Modelda yalpi talabning o'sishi. Kapital jamg'arish. Kapitalning chiqib ketishi. Mehnatning kapital bilan qurollanganligi darajasi. Jamg'arish normasi. Aholi sonining o'sishi. R.Solou modelida texnik taraqqiyot va kapital bilan qurollanganlikning barqaror darajasi. Jamg'arish normasi va E.Fel'sning "oltin qoida"si. Jamg'arish normasini o'zgartirish siyosati. Texnik taraqqiyotni rag'batlantirish. A.Lyuisning iqtisodiy o'sish modeli. Agrar va sanoat sektori. Mehnat resurslarini qishloq xo'jaligidan sanoatga qayta taqsimlash. Modelning qo'llanishi imkoniyatlari.

13-mavzu. Xalqaro savdo nazariyalari. Tashqi savdo siyosati

Xalqaro savdoning zarurligi va ko'rinishlari. Jahon iqtisodiyotida xalqaro savdo ko'lamlarining o'tib borishi. A.Smitning mutlaq ustunlik nazariyasi. Mutlaq xarajatlardagi farq. Tashqi savdodan yutuq. D.Rikardoning nisbiy ustunlik nazariyasi. Turli tovarlarni ishlab chiqarish xarajatlari o'rtasidagi nisbat. Ishlab chiqarish xarajatlari va o'rin almashtirish xarajatlari doimiyligi shartlari. Ishlab chiqarish imkoniyatlari egri chiziqlari. To'liq ixtisoslashish. O'rin almashtirish xarajatlarning o'tib borishi. Qisman ixtisoslashishdan maksimal manfaat ko'rish. Xeksher-Olin nazariyasi. Ishlab chiqarishning ortiqcha va taqchil omillari. Mamlakatda va tashqi davlatlarda omillar o'rtasidagi nisbat darajasi. "Leontev paradoksi (taajjubi)". M.Porter nazariyasi. Raqobat ustunligini belgilovchi omillar. Jahon bozorida talab va taklif. Muvozanatli buho. Manfaatlarning taqsimlanishi. Tashqi savdo siyosati: mohiyati va maqsadlari, usullari. Tarif va notarif usullari. Import tariflari. Tariflarning baholar darajasi, iste'molchilar va ishlab chiqaruvchilarga ta'siri. Davlat ko'rgan yutuq. Milliy farovonlikning sof yo'qotilishi. Tariflarni yoqlovchi hamda ularga qarshi fikrlar. Yangi paydo bo'lgan tarmoqlarni himoya qilish. Ichki bandlilik va davlat daromadlarining o'sishi. Dampingdan himoya. Resurslarni raqobatbardosh bo'lmagan sohalarga yo'naltirish. "Optimal tarif" Ishlab chiqaruvchilarga subsidiyalari. Tarifga nisbatan afzalliklari, kamchiliklari va qo'llash muammolari. Eksportga bojxona bojlari: qo'llashdan kutilgan maqsadlar, aholi turmush darajasi, ishlab chiqaruvchilar va davlat manfaatlariga ta'siri. Eksportni "ixtiyoriy" cheklash: mohiyati va qo'llanishining iqtisodiy natijalari. Eksport subsidiyalari va kompensatsiyalovchi import bojlari. Import kvotalari. Kvotalashning iste'molchilar, ishlab chiqaruvchilar va davlat manfaatlariga ta'siri. Import litsenziyalarini taqsimlash usullari. O'zbekiston Respublikasi tashqi savdo siyosatining o'ziga xos xususiyatlari. Belgilovchi shart-sharoitlar va ustuvorliklar. Tashqi savdo dinamikasi, tovarlarga ko'ra tarkibi va diversifikatsiyalash.

14-mavzu. To'lov balansi. Valyuta kursi

To'lov balansi tushunchasi, makroiqtisodiy roli, tuzish tamoyillari.

Iqtisodiy hudud. Rezident. Ikki bor yozuv. Kredit. Debet. Operatsiyalar bahosi. Tashqi savdo balansi. Joriy operatsiyalar balansi. To'lov balansi. To'lov balansi. O'mildan olingan daromadlar, eksportga va importga o'xshash operatsiyalar. Sof joriy transfertlar. Joriy operatsiyalar balansi qoldig'i va uni makroiqtisodiy tartibga solish. Kapital xarakati va moliyaviy operatsiyalar balansi. Sof xorijiy investitsiyalar va kreditlar. Aktivlarni sotish va sotib olish. To'lov balansi tarkibiy qismlari o'rtasidagi aloqadorlik. Ichki va tashqi balans. To'lov balansi tahlili. To'lov balansi taqchilligi. To'lov balansini makroiqtisodiy tartibga solish. Markaziy Bankning rasmiy valyuta zahiralar bilan operatsiyalari. To'lov balansi inqirozi va undan chiqish. Almashinuv kursining o'zgartirilishi. Valyuta bozori. Valyuta ayirboshlash zarurati. Chet el valyutasiga talab. Chet el valyutasini taklif etish. Chet el valyutasiga talab va uni taklif etishning kichik mamlakat modeli. Valyuta bozorida muvozanatning kichik mamlakat modeli. Valyuta kursi. To'g'ri, bilvosita va teskari kotirovka. Egiluvchan va qayd etilgan valyuta kursi. Valyutaning qadrsizlanishi va qimmatlashishi. Devalvatsiya va revalvatsiya. Nominal valyuta kursi. Real va real samarali valyuta kurslari. Xarid qobiliyati poriteti. Nominal va real valyuta kurslarining uzoq muddatli dinamikasi. Valyuta kursiga ta'sir etuvchi omillar: foiz stavkalarining o'zgartirilishi, ishlab chiqarishning real hajmlari, inflyatsiya, hukumat siyosati, savdo balansi, joriy operatsiyalar balansi. Muvozanatli valyuta kursi. Makroiqtisodiy siyosatning muvozanatli valyuta kursiga ta'siri.

15-mavzu. Ochiq iqtisodiyotda makroiqtisodiy siyosat. Mandell-Fleming modeli

Ochiq iqtisodiyotda muvozanatli ishlab chiqarish hajmi. Ochiq iqtisodiyotda yalpi ishlab chiqarish hajmi. Ichki xarajatlar va savdo balansi. Sof eksport. Ichki xarajatlar va milliy ishlab chiqarish hajmi. Eksport va importning milliy iqtisodiyotga ta'siri. Eksport va import o'rtasidagi bog'liklik. Sof eksport va muvozanatli ishlab chiqarish hajmi. Ochiq iqtisodiyot uchun Keyns xochi. Mandell-Flemingning ochiq iqtisodiyot modeli. Ochiq iqtisodiyotda pul-kredit siyosati. Qayd qilingan valyuta kursi va kapitalning yuqori mobilligi sharoitida pul-kredit va fiskal siyosat. Fiskal siyosatning samaraliligi. Devalvatsiyaning ishlab chiqarish hajmiga ta'siri. Kapitalning past mobilligi sharoitida pul-kredit va fiskal siyosat. Erkin suzib yuruvchi valyuta kursi sharoitida iqtisodiy siyosat.

III. Amaliy mashg'ulotlar bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar

Amaliy mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

1. "Makroiqtisodiyot"ga kirish
2. Asosiy makroiqtisodiy ko'rsatkichlar
3. Iqtisodiy tebranishlar. Ishsizlik
4. Inflyatsiya va inflyatsiyaga qarshi siyosat
5. Yalpi talab - yalpi taklif modeli
6. Iste'mol, jamg'arish va investitsiya
7. Keynsning tovarlar va xizmatlar bozorida makroiqtisodiy muvozanat modeli
8. Davlat byudjeti, soliqlar va davlat qarzi. Byudjet-soliq siyosati.

9. Pul bozorida muvozanat
10. Pul-kredit siyosati
11. IS-LM modelining shakllanishi va tadbiri
12. Iqtisodiy o'sish: umumiy tavsifi, neokeynscha va neoklassik modellari
13. Xalqaro savdo nazariyalari. Tashqi savdo siyosati
14. To'lov balansi. Valyuta kursi
15. Ochiq iqtisodiyotda makroiqtisodiy siyosat. Mandell-Fleming modeli

Amaliy mashg'ulotlar multimedia qurilmalari bilan jihozlangan auditoriyada bir akademik guruhga bir o'qituvchi tomonidan o'tkazilishi lozim. Mashg'ulotlar faol va interaktiv usullar yordamida o'tilishi, mos ravishda munosib pedagogik va axborot texnologiyalar qo'llanilishi maqsadga muvofiq.

IV. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzular:

1. Makroiqtisodiy modellar. Asosiy makroiqtisodiy modellarning qiyosiy tahlili.
2. Milliy hisoblar tizimida yalpi ichki mahsulot ko'rsatkichini hisoblash shartlari va usullari
3. Mustaqillik yillarida O'zbekiston Respublikasi rivojlanishining makroiqtisodiy ko'rsatkichlari tahlili.
4. O'zbekiston Respublikasining YalM tarkibidagi o'zgarishlar tahlili.
5. O'zbekiston Respublikasida mehnat bozorining shakllanishi va ishsizlikning o'ziga xos xususiyatlari.
6. Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning aholini ish bilan ta'minlash va yangi ish o'rinlari yaratishdagi roli.
7. Inflyatsiyaning mohiyati va kelib chiqish sabablari.
8. Inflyatsiyaga qarshi siyosat.
9. Filips egri chizig'i. Modelning zamonaviy talqini.
10. Iste'mol va jumg'arish funksiyalari.
11. Ratsional kutish nazariyasi.
12. Investitsiya funksiyasi va omillari.
13. O'zbekiston Respublikasi investitsiya siyosati.
14. Yalpi talab- yalpi taklif modeli.
15. Yalpi talab va yalpi taklifni rag'batlantirish yo'llari.
16. Keynsning makroiqtisodiy muvozanat modeli.
17. Pul bozorida muvozanat.
18. Soliqlarning makroiqtisodiy mohiyati va roli.
19. O'zbekiston Respublikasida soliq siyosatini takomillashtirish yo'llari.
20. Davlat byudjeti tarkibi va uni takomillashtirish yo'llari.

21. Byudjet -soliq siyosati.
22. O'zbekiston Respublikasi byudjet-soliq siyosati.
23. Byudjet tahliligi.
24. Pul-kredit siyosati.
25. O'zbekiston Respublikasi pul-kredit siyosati.
26. Pul-kredit siyosati va ulardan foydalanish amaliyoti tahlili.
27. IS-LM modelida byudjet- soliq va pul-kredit siyosati.
28. Iqtisodiy o'sish omillari va tiplari.
29. Iqtisodiy o'sishning neokeynscha modellari.
30. Iqtisodiy o'sishning neoklassik modellari.
31. Zamonaviy iqtisodiy o'sish modellari.
32. Tashqi savdo siyosati.
33. O'zbekiston Respublikasining tashqi savdo siyosati.
34. To'lov balansi.
35. O'zbekiston Respublikasi to'lov balansi.
36. Valyuta kursi.
37. O'zbekiston Respublikasi valyuta siyosati.
38. Kichik ochiq iqtisodiyot modeli.
39. Ochiq iqtisodiyotda byudjet-soliq siyosati.
40. Ochiq iqtisodiyotda pul-kredit siyosati.
41. Tashqi savdo tarkibini takomillashtirish va diversifikatsiyalash yo'llari.

Mustaqil o'zlashtiriladigan mavzular bo'yicha talabalar tomonidan loyiha ishi, esse, tezis yoki ilmiy maqola yozish, referatlar tayyorlash va uni taqdimot qilish tavsiya etiladi.

Fan bo'yicha kurs ishi. Kurs ishi fan mavzulariga tualuqli masalalar yuzasidan talabalarga yakka tartibda tegishli topshiriq shaklida beriladi. Kurs ishinin hajmi, rasmiylashtirish shakli, baholash mezonlari ishchi fan dasturida va tegishli kafedra tomonidan belgilanadi. Kurs ishini bajarish talabalarda fanga oid bilim, ko'nikma va malakalarni shakllantirishga xizmat qilishi kerak.

Kurs ishi uchun tahminiy mavzular:

1. Makroiqtisodiyotning fan sifatida shakllanishi va rivojlanishi
2. Asosiy makroiqtisodiy modellarning qiyosiy tahlili.
3. Iqtisodiy tizimda xufya iqtisodiyotning o'rni va funksiyalari.
4. Milliy hisoblar tizimida yalpi ichki mahsulot ko'rsatkichini hisoblash shartlari va usullari.
5. O'zbekiston Respublikasining makroiqtisodiy ko'rsatkichlari tahlili.
6. O'zbekiston Respublikasida mehnat bozorining shakllanishi va ishsizlikning o'ziga xos xususiyatlari.
7. Inflyatsiyaning mohiyati va kelib chiqish sabablari.

	8. Inflyatsiyaga qarshi siyosat. 9. Inflyatsiya jarayonlari tahlili. 10. Filips egri chizig'i. Modelning zamonaviy talqini. 11. Iste'mol va jamg'arish funksiyalari. 12. Ratsional kutish nazariyasi. 13. Investitsiya funksiyasi va omillari. 14. O'zbekiston Respublikasi investitsiya siyosati. 15. Yalpi talab - yalpi taklif modeli. 16. Yalpi talab - yalpi taklif modeli vositasida jahon moliyaviy-iqtisodiy inqirozi tahlili. 17. Yalpi talab va yalpi taklifni rag'batlantirish yo'llari. 18. Keynsning makroiqtisodiy muvozanat modeli. 19. Pulga talab. 20. Pul taklifi. 21. Pul bozorida muvozanat. 22. Pul sektorida barqarorlik omillari. 23. Soliqlarning makroiqtisodiy mohiyati va roli. 24. Soliq yuki va uning o'zgarishi oqibatlar. 25. Davlat byudjeti tarkibi va uni takomillashtirish yo'llari. 26. Davlat tomonidan iqtisodiyotni tartibga solishning zamonaviy tendetsiyalari va ularni O'zbekistonda qo'llanilishi imkoniyatlari. 27. Byudjet soliq siyosati. 28. O'zbekiston Respublikasi byudjet-soliq siyosati. 29. Byudjet-soliq sektori va uning tarkibi. 30. Byudjet taqchilligi. 31. Davlat byudjeti profitsitining negativ oqibatlar. 32. Pul-kredit siyosati. 33. O'zbekiston Respublikasi pul-kredit siyosati. 34. Pul-kredit siyosati va ulardan foydalanish amaliyoti tahlili. 35. Inflyatsiyani targetlash siyosati. 36. IS-LM modeli. 37. IS-LM modelida byudjet - soliq va pul-kredit siyosati. 38. Iqtisodiy o'sish omillari va tiplari. 39. Iqtisodiy o'sishning neokeynschi modellari. 40. Iqtisodiy o'sishning neoklassik modellari. 41. Zamonaviy iqtisodiy o'sish modellari. 42. O'zbekistonda barqaror o'sishni ta'minlashning omillari va yo'llari. 43. Makroiqtisodiy barqarorlashtirish siyosati va iqtisodiyotni barqaror rivojlantirish sharoitlarini shakllantirish
--	--

	44. O'zbekiston Respublikasida makroiqtisodiy barqarorlashtirishning xususiyatlari. 45. Xalqaro savdo nazariyasi. 46. Tashqi savdo siyosati. 47. O'zbekiston Respublikasining tashqi savdo siyosati. 48. O'zbekiston Respublikasining butunjahon savdo tashkilotiga a'zo bo'lib kirishi masalalari. 49. M.Porter uslubiyatiga ko'ra O'zbekistonning raqobat ustunliklari. 50. O'zbekistonning eksport salohiyati va uning tavsifi. 51. To'lov balansi. 52. Pul-kredit va byudjet-soliq siyosatining to'lov balansiga ta'siri. 53. O'zbekiston Respublikasi to'lov balansi. 54. Valyuta kursi. 55. O'zbekiston Respublikasi valyuta siyosati. 56. Kichik ochiq iqtisodiyot modeli. 57. Ochiq iqtisodiyotda byudjet-soliq siyosati. 58. Ochiq iqtisodiyotda pul-kredit siyosati. 59. Erkin suzib yuruvchi valyuta kursi sharoitida makroiqtisodiy siyosat. 60. IS-LM-BR modeli va byudjet-soliq va davlatning pul-kredit siyosati xarakterini aniqlash.
3.	V. Ta'lim natijalari / Kasbiy kompetensiyalar <i>Talaba bilishi kerak:</i> "Makroiqtisodiyot" fanini o'zlashtirish jarayonida bakalavr quyidagilar bo'yicha nazariy bilimlarga ega bo'lishi kerak: - makroiqtisodiyot fanining predmetini, asosiy kategoriyalarini va tadqiqot usullarini; - makroiqtisodiy ko'rsatkichlarning mohiyatini va ularni hisoblash shartlarini; - asosiy makroiqtisodiy modellarni va ularda iqtisodiy jarayonlarning kechishi hamda makroiqtisodiy siyosat natijalarini aks ettirishni; - tovarlar va xizmatlar bozorida makroiqtisodiy muvozanatga erishish mexanizmining mohiyati haqida tasavvurga ega bo'lishi; - pulga talab, pul taklifi va pul bozorida muvozanatga ta'sir etuvchi omillarni; - budjet-soliq va pul - kredit siyosatining maqsadlarini, vositalarini, ko'rinishlarini; - iqtisodiy o'sishning mohiyatini, o'lchanishini, omillarini va modellarni, tashqi sado siyosatining nazariy asoslarini va vositalarini; - mamlakat to'lov balansining tuzilishini, makroiqtisodiy ahamiyatini va uni tartibga solish usullarini;

	- valyuta kursining mohiyatini, makroiqtisodiy ahamiyatini, uni belgilovchi omillarni va barqarorligini ta'minlash shartlarini, ochiq iqtisodiyotda makroiqtisodiy siyosatni amalga oshirish xususiyatlarini bilishi va ulardan foydalana olishi; - makroiqtisodiy ko'rsatkichlarni hisoblash; - asosiy makroiqtisodiy modellarning o'zgaruvchilarini aniqlash va tenglamalarini tuzish; - tovarlar va xizmatlar bozorida qisqa va uzoq muddatli muvozanatni ta'minlash mexanizmini tushuntirib berish; - pul bozorida muvozanat yuzaga kelishining o'ziga xos xususiyatlarini; - makroiqtisodiy siyosatning iqtisodiy jarayonlar va alohida ko'rsatkichlarga ta'sir ko'rsatishi qonuniyatlarini aniqlash; - turli makroiqtisodiy vaziyatlarda budjet-soliq yoki pul-kredit siyosatini qo'llash hamda o'zaro muvofiqlashtirish shartlarini tushuntirib berish; - tashqi savdo siyosati va valyuta kursini tartibga solish orqali to'lov balans holatiga, yalpi talab va yalpi taklif hajmlariga ta'sir ko'rsatish usullarini tavsiflab berish; - ochiq iqtisodiyot sharoitida makroiqtisodiy jarayonlarning kechishi hamda makroiqtisodiy siyosatning o'ziga xos xususiyatlarini, milliy va jahon iqtisodiyoti darajasida bozor mexanizmi qanday amal qilishini izohlab berish ko'nikmalariga ega bo'lishi kerak; - iqtisodiy jarayonlarni tahlil qilishda makroiqtisodiy modellarni qo'llash; - makroiqtisodiy ko'rsatkichlarni tahlil qilish; - makroiqtisodiy siyosatning ijobiy va salbiy oqibatlariga baho berish; - makroiqtisodiy siyosatning natijalarini prognoz qilish malakalariga ega bo'lishi kerak.
4.	VI. Ta'lim texnologiyalari va metodlari: • ma'ruzalar; • real vaziyatga asoslangan amaliy ishlarni bajarish; • esse, tezis va maqolalar yozish; • vaziyatli topshiriqlarni (keys-stadi) yechish; • jarayonli-yo'naltirilgan ta'lim; • muhokamalarda ishtirok etish; • kichik guruhlarda ishlash; • loyiha ishi bajarish; • mustaqil ishlarni bajarish; • taqdimot tayyorlash; • turli darajadagi testlarni yechish.
5.	VII. Kreditlarni olish uchun talablar: Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, tahlil

	natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish va joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha test yoki yozma ishini topshirishi zarur.
6.	Asosiy adabiyotlar 1. N.Gregory Mankiw. Macroeconomics. 9th edition. Harvard University. NY.: Worth Publishers, 2016. 2. Abel A.B., Bernanke B.S., Croushore D. Macroeconomics. 8th edition. USA: Amazon, 2013. 3. David Romer, Advanced Macroeconomics, MCGrawhill, 2019.-800 c. 4. Самуэлсон, Пол Э., Нордхаус, Вильям Д. Макроэкономика. Учебное пособие. М.: ООО "И.Д.Вильямс", 2009. -592 с. 5. Екаториновская, Орусова: Макроэкономика. Деловые игры, кейсы, кроссворды. Учебное пособие. М.: Кнорус, 2021г. 6. Мировпольского Д.Ю., Бродский Т.Г., Макроэкономика. Учебник для вузов. -СПб.: Питер, 2018. - 368 с. 7. Носова С. Микроэкономика. Макроэкономика. Учебник. - М.: Кнорус, 2014, -468 с. 8. Золотарчук В.В. Макроэкономика: Учебник. - М.: ИНФРА-М, 2015, - 537 с. 9. Гусейнов Р.М., Семенюхина В.А. Макроэкономика. Учебное пособие. - М.: 2014. -254 с. 10. Ивасенко А.Г., Никонина Я.И. Макроэкономика. Учебное пособие - Москва: КноРус, 2016. - 314 с 11. Djumayev Z.A., Makroiqtisodiyot. O'quv qo'llanma. T."Innovatsion rivojlanish nashriyot matbaa uy'i", 2018 yil-306 b. Qo'shimcha adabiyotlar 12. Mirziyoyev Sh.M. "Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasi asosida demokratik islohotlar yo'lini qat'iy davom ettiramiz", Oliy Majlis palatalari qo'shma majlisidagi nutqi. 06.11.2021 (https://president.uz/oz/lists/view/4743). 13. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning Oliy Majlisga Murojaatnomasi, 29.12.2020, (https://president.uz/oz/lists/view/4057). 14. Mirziyoyev Sh.M. Tanqidiy tahlil, qat'iy tartib-intizom va shaxsiy javobgarlik - har bir rahbar faoliyatining kundalik qoidasi bo'lishi kerak. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2016 yil yakunlari va 2017 yil istiqbollari bag'ishlangan majlisidagi O'zbekiston Respublikasi Prezidentining nutqi. // Xalq so'zi gazetasi. 2017 yil 16 yanvar, №11. 15. Mirziyoyev Sh.M. Erkin va farovon, demokratik O'zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz. - T.: O'zbekiston, 2016. - 56 b. 16. Mirziyoyev Sh.M. Qonun ustuvorligi va inson manfaatlarini ta'minlash - yurt taraqqiyoti va xalq farovonligining garovi. - T.: O'zbekiston, 2017. - 48 b. 17. Mirziyoyev Sh.M. Buyuk kelajagimizni mard va olijanob xalqimiz bilan birga quramiz. - T.: O'zbekiston, 2017. - 488 b.

	18. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 7 fevraldagi PF-4947-sonli "O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha harakatlar strategiyasi to'g'risida"gi Farmoni. www.lex.uz. 19. G.E.Zaxidov, M.T.Asqarova, Z.A.Djumaev, L.F.Amirov, H.A.Hakimov. Makroiqtisodiyot. Darslik. T.: IQTISODIYOT, 2019. 20. B.T.Salimov, M.T.Asqarova, I.A.Yakubov, M.S.Yusupov, H.A.Hakimov, G.T.Yuldashev. Mikroiqtisodiyot. Makroiqtisodiyot. Darslik. T.: IQTISODIYOT, 2019. 21. Марьянова Е.А., Шапиро С.А. Макроэкономика. Экспресс курс.: учебное пособие- М.: КНОРУС, 2010, -302 с. 22. Вечканов Г.С., Вечканова Г.Р. Макроэкономика; Учебник для вузов. СПб.: Питер, 2009. -350 с. 23. Агапова Т.А., Серегина С.Ф. Макроэкономика. Учебник. М.: "Дело и Сервис", 2005. -464 с. Axborot manbalari 24. www.gov.uz – O'zbekiston Respublikasi Hukumat portali. 25. www.lex.uz – O'zbekiston Respublikasi Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi. 26. www.mineconomy.uz – O'zbekiston Respublikasi Iqtisodiy taraqqiyot va kambag'allikni qisqartirish vazirligi sayti. 27. www.mf.uz – O'zbekiston Respublikasi Moliya vazirligi sayti. 28. www.stat.uz – O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasi sayti 29. www.soliq.uz - O'zbekiston Respublikasi Davlat soliq qo'mitasi sayti
7	Qarshi muhandislik-iqtisodiyot instituti tomonidan ishlab chiqilgan va tasdiqlangan. Fan dasturi Iqtisodiyot fakulteti (bayonnoma № 11, 24.06.2022 yil) hamda institut Kengashlarida ko'rib chiqilgan va tavsiya qilingan (2022 yil "28" iyundagi №11- sonli bayonnoma).
8	Fan / Modul uchun mas'ul O.Dj.Xusainov - "Innovatsion iqtisodiyot" kafedrasida katta o'qituvchisi
9	Taqrizchilar: A.B.Qurbonov -QarMII, "Innovatsion iqtisodiyot" kafedrasida dotsenti A.N.Raximov -QarMII, "Biznes va innovatsion menejment" kafedrasida mudiri, iqtisod fanlari bo'yicha falsafa doktori (Phd).